

SALUR KAZAN'UÑ İVİ YAĞMALANDUĞI BOY'DAKİ YİĞİT TASVİRLERİ

Saim SAKAOĞLU

Dede Korkut Kitabı gibi başından sonuna kadar kahramanlıklarla örülü olan bir eserde, bu destanî hikâyeler yumağında, özellikle bir boyun ele alınıp ondaki yiğitlerin değerlendirilmesinin özel bir sebebi yoktur. Ancak boyların tamamındaki yiğitleri bir arada düşünür ve bir sonuca ulaşırsanız, Dresden nüshasında ikinci, Vatikân nüshasında üçüncü boy olarak yer alan "Salur Kazan'ın İvi Yağmalandığı Boy"un özel bir yeri olduğu görülecektir. Burada bütün boylarda adları anılan onlarca kahramanın bir bölümü âdeta toplu olarak değerlendirilmiş gibidir.

Bu boy, Dresden nüshasında 35/10'da başlayıp 66/11'de sona ermektedir. Toplam 405 satır tutan boyun Ergin yayınında üçte biri kadarı manzum olarak verilmiştir. Vatikân nüshasında 53/3'te başlayan boy 66/6'da sona ermektedir. Toplam 163 satır tutan boyun adı, Dresden nüshasına göre biraz farklı olup, "Hikâyet Salur Kazan'ın Evi Yağmalandığıdır" şeklindedir.

Bu boy, Anadolu ağızlarında pek bilinmeyen, bugüne kadar da sadece bir varyantı tespit edilebilen; edebiyat dünyasında ise bir Tepegöz'ün, bir Bamsı Beyrek'in, bir Deli Dumrul'un gördüğü ilgiyi göremeyen bir boydur. Ancak motiflerinin zenginliği, tasvirlerinin canlılığı ile dikkatleri üzerine çekmektedir. Belki de bu kitaba, destan havasını veren en güzel bölümler bu boydadır. Biz, bu sebeple bu boyu bildirimizin konusu olarak seçmiş bulunuyoruz.

Önce, boyun konusunu, merhum hocamız Muharrem Ergin'in özetinden okuyalım. Böylece, yazmada 406 satırda verilen boyumuzun çatısını oluşturan olayları hatırlamış olalım.

Bir gün Ulaş oğlu, Uruz'un babası ve Bayındır Han'ın güveyisi Salur Kazan büyük çadırlarını kurarak ziyafet verir. Dokuz kâfir kızının sakilik ettiği ziyafette Oğuz beyleri içerler. İçe içe Kazan sarhoş olur ve beylere av teklif eder. Kıyan Selçük oğlu Delü Tundar ile Kara Göne oğlu Kara Budak uygun görürler. At ağızlı Aruz Koca, Kazan'a Gürcistan ağzında oturduğunu hatırlatarak yurdunun üstüne kimi bırakacağını sorar. Kazan üç yüz yiğit ile oğlu Uruz'u bırakacağını söyler ve atına biner. Kardeşi Kara Göne, Bayındır Han'ın düşmanını bastıran Şir Semseddin, Bayburt hisarından uçan Beyrek, Kazan'a keşiş diyen Yigenek,

saymakla tükenmez, hâsılı bütün Oğuz beyleri atlanırlar, Ala Tağ'a ala ordu ava çıkar.

Kâfirin casusu bunu kâfirler azgını Şökli Melik'e haber verir. Elbisesinin arkası yırtmaçlı ve alaca atlı yedi bin kâfir gece yarısında Kazan Bey'in yurduna baskın yaparak evini barkını yağmalar ve kırk ince belli kız ile karısı Burla Hatun'u ve üç yüz yiğit ile oğlu Uruz'u tutsak ederler. Kâfirler bununla kalmayarak altı yüz kişi ile Kazan'ın Kapular Derbend'indeki on bin koyununu da almağa giderler. Karaçuk Çoban, Kıyan Güci ve Demür Güci adındaki iki kardeşi ile bunlara karşı koyar. İki kardeşi şehit olur, Karaçuk Çoban taşı bitince koyun ve keçi atarak ünlü sapanı ile kâfirleri bozguna uğratar ve kaçıtır.

Aynı gece Kazan av yerinde kaygılı bir rüya ile uyanır. Kardeşi Kara Göne'ye evi ile ilgili bu korkulu rüyayı yordurur. Yurdunun tehlikede olduğunu sezerek tek başına yola düşer, üç günlük yolu bir günde alarak yurduna gelir. Durumu görünce kâfirin ardına düşer. Yolda sudan, kurttan haber sorar. Bunları geçince Karaçuk Çoban'ın köpeği karşısına çıkar. Onu izleyerek çobanın yanına gider. Çoban durumu anlatır. Kazan kâfirin gittiği yana yönelir, çoban da arkasına düşer. Tek başına gitmek için Kazan, çobanı altında yemek yedikleri ağaca sararsa da, çoban ağacı koparıp arkasına alır va peşini bırakmaz. Birlikte kâfir ülkesine giderler.

Öte yandan Şökli Melik şenlik yapmaktadır. Bu arada Burla Hatun'u sâki yapmak ister. Fakat kırk kızdan hangisinin Burla Hatun olduğunu anlayamazlar. Bunun üzerine oğlu Uruz'un etinden yemek yaparak bey kızlarına vermelerini söyler, hangisi yemezse, Burla Hatun odur der. Bunu duyan Burla Hatun oğluna gelerek ne yapması gerektiğini sorar. Uruz kâfire teslim olmamak için kendi etinden çekinmeden yemesini söyler. Uruz'u asılacağı ağacın dibine götürürler.

Tam bu sırada Kazan ile Karaçuk Çoban yetişir. Kazan at ayağı altında kalmasın diye önce kâfirlerden annesini ister, fakat vermezler ve oğlu doğması için onu Yayhan Keşişoğlu'na vereceklerini söylerler.

Bu sırada Oğuz beyleri de yetişirler. Demürkapu Derbendi'ni alan Kıyan Selçük oğlu Delü Tundar; Hemid ile Merdin kalesini yıkan, Kapçak Melik'e kan kusturan, Kazan'ın damadı, Kara Göne oğlu Kara Budak; destursuzca Bayındır Han'ın düşmanını basan Gaflet Koca oğlu Şir Şemseddin; Parasar'ın Bayburt hisarından parlayıp uçan, Kalın Oğuz imrenesi, Kazan Bey'in inağı Beyrek; Kazılık Koca oğlu Yigenek; Kazan Bey'in dayısı Aruz Koca; Peygamberi görüp Oğuz'da sahabesi olan Bügdüz Emen; Aygır Gözler suyunda at yüzdüren, elli yedi kalenin kilidini alan, Ağ Melik çeşme kızına nikâh eden, Sofi Sandal Melik'e kan kusturan Eylik Koca oğlu Alp Eren v.b., hâsılı Oğuz beyleri hep gelirler. Büyük bir savaş olur. Düşmanı yener, Şökli Melik'i, Kara Tüken Melik'i, Buğacuk Melik'i öldürürler.

Kazan Bey çoluk çocuğunu, malını, hazinesini kurtarır, geri döner. Yedi gün yedi gece şenlik yaparlar. Dedem Korkut gelip destanlar söyler ve bu Oğuznâmeyi bu şekilde düzenler.

Destanın sonunda yine, dünyanın geçiciliğini anlatan manzume ile ozan duası vardır. (Ergin, I, 6-7)

Burada bizi en çok ilgilendiren husus, özetin sonlarına doğru, metindeki sıraya pek uyulmadan adları sıralanan bazı yiğitlerin belirli özellikleriyle verilmesidir, ancak özette yiğitlerin pek az özelliği gündeme getiriliyor. Zaten hepsinin de verilmesi mümkün değildir; çünkü bütün yiğitlerin sadece tasvirleri bile özetten daha uzun olabilirdi.

İşte bu tasvirler bizim dikkatimizi çekmiş bulundu. Ancak bu tasvirlerin kitap boyunca başka boylarda da örnekleri görülmektedir. Bunlardan bazıları oldukça zengin bir şahıs kadrosuna sahipken içlerinde daha zayıf bir şahıs kadrosuyla görülenler de vardır.

Yiğitlerin topluca anılmaları çeşitli şekillerde görülmektedir. Bunlardan bazıları şu başlıklar altında gösterebiliriz:

1. Boyun başında: Üçüncü boyun hemen başında Bayındır Han'ın huzurunda bulunan yiğitler sayılır (D/67).

- a. Kara Göne oğlu Kara Budak
- b. Kazan oğlu Uruz
- c. Kazılık Koca oğlu Big Yigenek

2. Düğünde ok atılır: Yine aynı boyda, Bamsı Beyrek'in esirliği sırasında, gerdek gecesi ayrılmak zorunda kaldığı eşini Yalancu oğlu Yaltaçuk'un almakta olduğu anlatılır. Düğün sırasında ok atanlara, kıyafet değiştirmiş olan Bamsı Beyrek iyi dualarda bulunur (D/107-108).

- a. Kara Göne oğlu Budak
- b. Kazan Big oğlu Uruz
- c. Bigler başı Yigenek
- ç. Gaflet Koca oğlu Şir Şemseddin

3. Kâfir kırılır: Yine aynı boyun sonlarına doğru kâfirleri kıranlar düşman hisarına doğru yürürler (D/120).

- a. Delü Tundar
- b. Kara Budak
- c. Beyrek
- ç. Yigenek

4. Sefere çıkılır: Yedinci boyda yiğitler Yigenek'le sefere çıkarlar (D/205-206).

- a. Kıyan Selçük oğlu Delü Tundar
- b. Eylik Koca oğlu Dülek Evren
- c. Yağrınçı oğlu İlalmış
- ç. Toğsun oğlu Rüstem

d. Delü Evren

e. Soğan Saru

5. Tepegöz saf dışı bırakır: Oğuz'dan da adam yemeğe başlayan Tepegöz, yığılıp üzerine varanları çeşitli şekillerde saf dışı bırakır (D/218-219).

a. Kazan'ın kardeşi Kara Göne zebun olur.

b. Düzen oğlu Alp Rüstem şehit olur.

c. Uşun Koca oğlu şehit olur.

ç. Onun iki kardeşi (?) helâk olur.

d. Demir Donlu Mamak helâk olur.

e. Bıyığı kanlı Bügdüz Emen zebun olur.

f. Ak sakallı Aruz Koca kan kusar.

g. Onun oğlu Kıyan Selçuk'un ödü yarılır.

Burada beş başlık altında topladığımız yiğitlerin arasında Kazan Bey gibi önderlerin adı da anılmıştır; ancak biz bunları almadık. Asıl boyumuzun başında yer alan Salur Kazan'ın anlatıldığı bölümde sayılan özellikleri gösterirsek bu tür yiğit önderlerin nasıl anlatıldığına dair bir örnek de vermiş oluruz.

Ulaş oğlu

Tülü kuşun yavrısı

Beze miskin umudu

Amıt suyının aslanı

Karaçuğun kaplanı

Koñur atun iyesi

Han Uruzun ağası

Bayındır Hanun güyegüsi

Kalın Oğuzun devleti

Kalmış yiğit arhası

Salur Kazan yirinden turmuş idi.

Dikkat edilirse bazı yiğitlere, meselâ Kara Göne oğlu Kara Budak'a, sıkça rastlanılmaktadır. Âdetâ bazı yiğitler her olayda yer almaya hazır gibi gösterilmektedir.

Bu küçük değerlendirmemizden sonra, esas konumuz olan boyumuzdaki yiğitlere geçebiliriz. Bu beş başlık altında verilen adlardan sadece dördüncüsünde yiğitlerin bazı özellikleri sayılırken bizim incelediğimiz boyda yiğitler bütün özellikleriyle tanıtılmaktadır. İşte bizim boyu orijinal kılan da bu özelliğidir.

Bu özelliğiyle boyumuza yaklaşan bir tek boy vardır. Onu da yukarıdaki başlıklara katmadık; ayrıca karşılaştırma yapabilmek için asıl metnimizle birlikte ele almayı düşündük. Karşılaştırma yoluyla değerlendireceğimiz boy, dördüncü sırada yer alıp, "Kazan Big Oğlu Uruz Big'ün Tutsak Olduğu Boy"dur (D/149-151).

Her iki boydan da sık sık söz edeceğimiz için anlaşılması kolay olsun diye onları önemli kişilerin adlarıyla, "Kazan Boyu" ve "Uruz Boyu" olarak vereceğiz.

Her iki boyda anlatılan yiğitlerin sayısı dokuz olup, anlatılma sıralarına göre şöyledir:

	<i>Kazan boyu</i>		<i>Uruz boyu</i>
1.	Kara Göne	1.	Kara Göne
2.	Delü Dundar	2.	Delü Tundar
3.	Kara Budak	3.	Şir Şemseddin
4.	Şir Şemseddin	4.	Beyrek
5.	Beyrek	5.	Big Yigenek
6.	Big Yigenek	6.	Delü Tundar
7.	Aruz Koca	7.	Düger
8.	Bügdüz Emen	8.	Emen
9.	Alp Eren	9.	Aruz

Burada dikkatimizi çeken bazı önemli noktalar vardır; bunları kısaca sunmak isteriz.

a. Delü Tundar, *Uruz Boyu*'nda iki defa anılmaktadır (2, 6). Daha kısa olan ikinci anılması, diğer iki anılmasına göre kısa olup sadece bir özelliğini yansıtmaktadır.

b. *Kazan Boyu*'ndaki yiğitlerden üçüncü sıradaki Kara Budak ile dokuzuncu sıradaki Alp Eren, *Uruz Boyu*'nda yer almamaktadır; buna karşılık Düger/Döger adlı yiğit de *Kazan Boyu*'nda yoktur. Delü Tundar iki defa yer aldığı için *Uruz Boyu*'nda başka bir eksik görülmemektedir.

Yiğitlerden *Kazan Boyu*'ndaki Alp Eren ile *Uruz Boyu*'ndaki Düger/Döger başka hiçbir boyda görülmemektedir.

ç. Yiğitlerin boylarda yer alışları, biri dışında sıra takip etmektedir. (Ortak olmayan yiğitlerden dolayı sıra numaraları elbette farklı olacaktır.)

1. Kara Göne	1. Kara Göne
2. Delü Dundar	2. Delü Tundar
... <i>Kara Budak</i>	3. Şir Şemseddin
4. Şir Şemseddin	4. Beyrek
5. Beyrek	5. Big Yigenek
6. Big Yigenek	6. Delü Tundar
7. Aruz Koca	... <i>Düger</i>
8. Bügdüz Emen	8. Aruz Koca
... <i>Alp Eren</i>	9. [Bügdüz] Emen

d. Yiğitlerin sıralanmasında sadece, *Kazan Boyu*'nda yedinci sırada yer alan Aruz Koca'nın, *Uruz Boyu*'nda dokuzuncu sıraya alınmasıyla sıralamada bir yer

değişikliği olmaktadır. Bu da anlatıcının hafızasından, yazıcının dikkatinden kaynaklanmış olabilir.

Kazan Boyu'ndaki dokuz yiğit pek çok özellikleriyle tanıtılmaktadır; bir yiğidin özelliğini öbürlerinde görmemiz mümkün değildir.

Uruz Boyu'ndaki sekiz yiğitin (Delü Dundar/Tundar iki yerde geçmekteydi) ilk beşi *Kazan Boyu*'ndakiler gibi çeşitli özellikleriyle tanıtılırken son üç tanesi sıradan birer özellikleriyle verilmektedir.

İşte bu sebeple, *Salur Kazanuñ İvi Yağmalanduğı Boy*, diğer boylara göre farklı özellikler taşımaktadır.

Bu boyda yer alan yiğitleri tanıtırken, yiğitlerin bu özellikleriyle kendisine en çok yaklaşan *Uruz Boyu*'ndaki aynı yiğitleri birlikte tanıtacağız.

1. Kazan Bigüñ Kırtası Kara Göne

(*Uruz boyu*'nda da birinci sıradadır.)

Kazan Boyu

Kara Dere ağzında Kâdir viren
Kara buğa derisinden bişigünüñ yapuğı
olan
Acığı tutanda kara taşı kül eyleyen
Bıyığın eñsesinde yidi yirde dügen
Erenler evreni

Uruz Boyu

Kara Dere ağzında Kâdir viren
Kara buğa derisinden bişiginüñ yapuğı
olan
Acığı tutanda kara taşı kül eyleyen
Kara bıyığın yidi yirden eñsesinde dügen

2. Kıyan Selçük Oğı Delü Dundar/Tundar

(*Uruz boyu*'nda da ikinci sıradadır.)

Kazan Boyu

Demür Kapu Dervendi'ndeki demür
kapuyı depüp alan
Altmış tutam ala gönderinüñ uçında er
bögürden

Uruz Boyu

Demür Kapu Dervendindeki demür
kapuyı kapup alan
Altmış tutam ala gönderinüñ uçında er
bögürden
Kazan kibi pehlivanı bir savaştta üç kerre
atından yıkan
3/a Yigirmi dört boyın ohşıyan (6.
boydan)

3. Kara Göne Oğı Kara Budağ

(*Uruz Boyu*'nda yoktur.)

Kazan Boyu

Hemid-ilen Merdin kal'asın depüp yıkan
Demür yaylu Kapçak Melik'e kan kUSDuran

Uruz Boyu

Gelüben Kazan'ın kızın erlik-ile alan
 Oğuzun ak sakallu kocaları görende ol yigidi
 tahsinleyen
 Al mahmûzî şalvarlu
 Atı bahri hotazlu

4. Ğaflet Koca Oğlu Şir Şemseddin

(*Uruz Boyu*'nda üçüncü sıradadır.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Destursuzça Bayındır Han'ın yağsın Destursuzça Bayındır Han'ın yağsın
 basan basan
 Altmış biñ kâfire kan kurduran Altmış biñ kâfire kan kurduran
 Ağ boz atınun yilisi üzerinde kar turduran

5. Beyrek

(*Uruz Boyu*'nda dördüncü sıradadır.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Parasaruñ Bayburd Hisarı'ndan parlayup Parasaruñ Bayburd Hisarı'ndan parlayup
 uçan uçan
 Ap alaca gerdegine karşı gelen Ap alaca gerdegine karşı gelen
 Yidi kızıñ umudı -----
 Kalın Oğuz imrençesi Kalın Oğuz imrençesi
 kazan Big'ün inağı Kazan Big'ün yınağı
 Boz aygırlu Boz aygırlu

6. Kazılık Koca Oğlu Big Yigenek

(*Uruz Boyu*'nda beşinci sıradadır.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Çaya baksa çalımlu Çaya baksa çalımlu
 Çal-kara kuş erdemlü Çal-kara kuş erdemlü
 Kur kurma kuşaklu Kur kurma kuşaklu
 Kulağı altun küpelü Kulağı altun küpelü
 Kalın Oğuz Biglerini bir bir atından yıkıcı kalın Oğuz Biglerini bir bir atdan yıkan

7. Aruz Koca

(*Uruz Boyu*'nda dokuzuncu sıradadır.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Altmış ögeç derisinden kürk eylese topuklarını -----
 örtmeyen

Altı ögeç derisinden külah etse kulaklarını -----
 örtmeyen
 Kolu budı harança -----
 Uzun baldırları ince -----
 Kazan Big'ün tayısı -----
 At ağızlu -----

Tokuz koca başları

8. Bügdüz Emen

(*Uruz Boyu*'nda Emen adıyla aynı sıradadır.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Peygamber'ün yüzini gören -----
 Oğuzda sahâbesi olan -----
 Acığı tutanda bıyıklarından kan çıkan -----
 Bıyığı kanlu -----

Biñ Bügdüz başları

9. Eylik Koca Oğlu Alp Eren

(*Uruz Boyu*'nda yoktur.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Kâfirleri it ardına bırağup horlayan
 İlden çıkup Aygır Gözler Suyı'ndan at yüzdüren
 Elli yidi kal'anuñ kilidin alan
 Ağ Melik Çeşme kızına nikâh iden
 Sofi Sandal Melike kan kUSDuran
 Kırk cübbe bürinüp otuz yidi kal'a biginün mahbub
 kızlarını çalup bir bir boynın kuçan, yüzinde
 tudağında öpen

9/a Düger

(*Kazan Boyu*'nda yoktur, *Uruz Boyu*'nda yedinci sıradadır.)

Kazan Boyu

Uruz Boyu

Biñ kavum başları

Biñ

Kazan Boyu'ndaki dokuz yiğidin 42 özelliğine karşılık *Uruz Boyu*'ndaki sekiz yiğidin 23 özelliği dikkati çekmektedir. (Deli Dundar/Tundar'ın iki ayrı sıradaki özelliklerini bir kişiymiş gibi birleştirmeyi uygun bulduk.) İlkindeki özelliklerden on yedi tanesi *Uruz Kolu*'nda da vardır, yani ortaktır; geri kalan 24 özellik ise sadece

Kazan Kolu'ndaki yiğitlerde görülmektedir. Buna karşılık, *Uruz Kolu*'ndaki yiğitlerin özelliklerinden beş tanesi de *Kazan Kolu*'ndakilerde yer almamaktadır.

Bu farklılıklar şu sebeplere dayanmaktadır:

Yiğitler farklı özellikleriyle tanıtılmaktadırlar.

Bazı yiğitler öbür kolda görülmemektedir.

Kara Budak ile Alp Eren *Uruz Kolu*'nda; Düger de *Kazan Kolu*'nda yoktur. Bunlardan *Kazan Kolu*'ndakiler uzun uzun tanıtılırken, sadece *Uruz Kolu*'nda yer alan (9/a) bir özelliğiyle tanıtılmıştır.

Bunlara bir üçüncü madde olarak şu hususu ekleyebiliriz: *Uruz Kolu*'nda son dört yiğidin özelliklerinin sayılmasına fazla özen gösterilmemiştir. Biz, günlük hayatta da buna benzer anlatımlara rastlamaktayız; ilkler daha özenle anlatılırken daha sonrakiler âdeta kısaltılarak, özetlenerek veya bazı özellikleri atlanılarak gündeme getirilmektedir.

Burada bir noktayı bilgilerinize sunmak istiyorum. 1974'te Amerika Birleşik Devletleri'nin Texas eyaletindeki Lubbock şehrindeki Texas Tech University'de misafir olarak bulunuyordum. Orada, merhum Prof. A. Edip Uysal ile Amerikalı meslektaşım Prof. Dr. Warren S. Walker'ın kurdukları Archive of Turkish Oral Narrative'de çalışıyordum. Ülkenin doğusundaki Rhode Island eyaletinden arşive misafir olarak gelen Prof. Dr. Jess Bessinger, Türkiye'de derlenen Behçet Mahir anlatması olan Köroğlu kollarını dinleyecek ve onun destan olup olmadığına karar verecekti. Ancak misafir profesör tek kelime Türkçe bilmiyordu.

Kendisi de Orta Çağ İngiliz destanları uzmanı olan Prof. Bessinger'in dinleme sonunda verdiği karar, bu anlatılanların destan olduğu şeklinde idi.

Dede Korkut Kitabı'nın ikinci boyu da, bir tek Türkçe kelime bilmeyen başka bir destan uzmanına dinletilirse, inanıyorum ki, bu dokuz yiğidin anlatıldığı bölümün okunması bile "destan" kavramını çağrıştıracaktır. Unutulmasın, bu tasvirleri, dili iyi bilen birisi sesli olarak okuyacak ve uzman olan kişi de dinleyecektir; aksi takdirde okunanın ne olduğunun anlaşılması pek de kolay olmayacaktır. Ancak şurası unutulmamalıdır: Bu tasvirler tek başlarına okundukları zaman da yeterli uyarıyı yapamayacaktır; onları tamamlayıcı ifadelerle birlikte okumamız gerekecektir. Meselâ ilk yiğitimizle ilgili bölümü, en az şu satır ve mısralarla okumamız gerekecektir (Biz, Ergin'deki satırları mısra hâline getirmeyi uygun bulduk.)

(Kazan Big ile Karacuk Çoban'ın zorda kaldığı bir anda yiğitler birer birer ortaya çıkmakta, yardıma koşmaktadırlar.)

Bu mahalde Kalın Oğuz bigleri yetdi.

Hanım, görelüm kimler yetdi:

Kara Dere ağzında Kâdir viren

Kara buğa dersinden bişigünün yapuğu olan

Acığı tutanda kara taşı kül eyleyen
 Bıyığın eñsesinde yidi yirde dügen
 Erenler evreni

Kazan Bigüñ kartaşı Kara Göne çapar yetdi

Çal kılıcuñ kardaş Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi.

Aşağıda, diğer tasvirlerle kaldığımız yerden devam edeceğiz. Ancak gerek tasvirlerde, gerekse bağlantı cümlelerinde, belki de mısralarında, yani yiğidin özellikleri anlatıldıktan sonra söylenen;

..... çapar yetdi,

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm, dedi.

Bunuñ ardınça görelüm hanum kimler yetdi

bölümleri, elbette yiğit tasvirleriyle birlikte ve kendine has bir eda ile okunmalıdır ki istenilen ortam sağlanabilsin, okunulunun "destan" olduğu hükmü verilebilsin.

Sonuç olarak şunları söyleyeceğiz. **Dede Korkut Kitabı**'nın ikinci boyu olan "Salur Kazanuñ İvi Yağmalandığı Boy", içinde yer alan yiğit tasvirleri açısından son derece önemlidir. Ayrıca, bu tasvirlerin yeterince etkili olabilmesini sağlaması açısından yer verilen bağlantı cümleleri de aynı derecede önemlidir. Her iki unsurun birleşmesiyle, yapı olarak da, ses olarak da bir destan havası ortaya konulmaktadır. Destanların çeşitli yerlerinde daha açık olarak görülen "destansı" özellikler buralarda daha güçlü olarak yer almaktadır. Âdeta, boylara serpiştirilen bu havalar, belli yerlerde, bu boyda olduğu gibi yiğit tasvirlerinde daha açık bir şekilde görülebilmektedir. Ancak unutulmasın romanlarla hikâyelerin gözle takip edilerek sessizce okunmak için yazılmalarına karşılık, destanlar yüksek sesli okunmak (daha doğru ezberden okunmak) suretiyle birtakım dinleyicilere iletilmek için kurulmuşlardır. Yani amaç, başkalarına da dinletmektir. Bu sebeple Dede Korkut boylarını yüksek sesle okumak, böylece ahengi ve destansı havayı yakalamak gerekecektir.

(Diğer yiğitlerin tasvirleri, yukarıda ilkinini verdiğimiz Kara Göne'nin tasvirine uygun olarak tarafımızdan aşağıdaki yapıda ortaya konulmuştur.)

Demür Kapu Dervendi'ndeki demür kapuyı depüp alan

Altmış tutam ala gönderinüñ uçında böğürden

Kıyan Selçük oğlu Delü Dundar çapar yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardınça hanum görelüm kimler yetdi:

Hemid-ilen Merdin kal'asın depüp yıkan

Demür yaylu Kapçak Melik'e kan kUSDuran

Gelüben Kazan'ıñ kızın erlik-ile alan

Oğuzuñ ak sakallu kocaları görende ol yigidi tahsinleyen

Al mahmûzî şalvarlu

Atı bahri hotazlu

Kara Göne oğlu Kara Budak çapar yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardinça görelüm hanum kimler yetdi:

Destursuzça Bayındır Han'uñ yağısın basan

Altmış biñ kâfire kan kUSDuran

Ağ boz atnuñ yilisi üzerinde kar turduran

Gaflet Koca oğlu Şir Semseddin yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardinça görelüm hanum kimler yetdi:

Parasaruñ Bayburd Hisarı'ndan parlayup uçan

Ap alaca gerdegine karşı gelen

Yidi kızıñ umudı

Kalın Oğuz imrençesi

Kazan Big'üñ inağı

Boz aygırlu

Beyrek çapar yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardinça hanum görelüm kimler yetdi:

Çaya baksa çalımlu

Çal-kara kuş erdemlü

Kur kurma kuşaklu

Kulağı altun küpeli

Kalın Oğuz biglerini bir bir atından yıkıçı

Kazılık Koca oğlu Big Yigenek çapar yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardinça görelüm hanum kimler yetdi:

Altmış ögeç derisinden kürk eylese topuklarını örtmeyen

Altı ögeç derisinden külah etse kulaklarını örtmeyen

Kolı budı harança

Uzun baldırları ince

Kazan Big'üñ tayısı

At ağızlu

Aruz Koca çapar yetdi

Çal kılıcuñ bigüm Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi:

Varuban Peygamber'üñ yüzini gören
Gelübeni Oğuzda sahâbesi olan
Acığı tutanda bıyıklarından kan çıkan
Bıyığı kanlu

Bügdüz Emen çapar yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Bunuñ ardınça görelüm kimler yetdi:

Kâfirleri it ardına bırağup horlayan
İlden çıkup Aygır Gözler Suyı'ndan at yüzdüren
Elli yidi kal'anuñ kilidın alan
Ağ Melik Çeşme kızına nikâh iden
Sofı Sandal Melik'e kan kUSDuran
Kırk cübbe bürinüp otuz yidi kal'a biginüñ mahbub
kızlarını çalup bir bir boynın kuçan yüzinde tudağında öpen

Eylük Koca oğlı Alp Eren çapar yetdi

Çal kılıcuñ ağam Kazan yetdüm didi

Sayılmağ-ile Oğuz biğleri tükense olmaz, hep yitdiler.